

ANNA IRENE RUCIŅA, DZIMUSI TAUBE (1910–1997), UN VIŅAS ATMIŅAS PAR 1949. GADA 25. MARTA DEPORTĀCIJU*

Anna Irene Ruciņa, dzimusi Taube, nāca pasaulē 1910. gada 14. septembrī Rīgā. Viņas tēvs Antons Taube (21.07.1866.–16.02.1943.) bija skolotājs, bet māte Emilija Taube, dzimusi Ērgle (01.07.1871.–11.02.1968.), – mājsaimniece. A. Ruciņai bija viena māsa Olga Veronika Taube (22.01.1915.–27.02.1996.), kura latviešu literatūras vēsturē pazīstama kā dzejniece Anna Dagda.

Anna piedzima dzemdību namā Rīgā, kur viņas māte ieradās no Ventspils, bet pirmo bērnības laiku līdz 1913. gadam pavadīja Ventspilī un pēc tam Aizputē. Abās pilsētās viņas tēvs A. Taube strādāja par skolotāju. 1915. gada aprīlī Annas ģimene devās Pirmā pasaules kara laika bēgļu gaitās. Sākumā Taubes apmetās Valmierā, tad Tartu (Igaunija), bet vēlāk nonāca Krievijā, kur dzīvoja Podoļskā pie Maskavas un Staraja Rusā. 1920. gadā Taubju ģimene atgriezās Latvijā. Annas tēvs A. Taube dabūja skolotāja vietu Valsts Ventspils vidusskolā, un tāpēc ģimene apmetās Ventspilī, Jūras ielā 47–3, kur Anna dzīvoja visu laiku, kamēr mācījās Ventspils skolās.

Anna 1924. gadā beidza Ventspils 5. pamatskolu, bet 1929. gada jūnijā kā teicamniece pēc reālģimnāzijas programmas [oriģinālajā dokumentā – pēc reālģimnāzijas tipa] – Valsts Ventspils vidusskolu, 1930. gadā viņa absolvēja Bulduru dārzkopības skolu, bet 1936. gadā – Latvijas Universitātes Lauksaimniecības fakultātes Lauksaimniecības nodaļu un ieguva agronoma grādu. Mācoties Ventspilī, Anna iestājās gaidu organizācijā, bet studiju laikā Rīgā LU – vienotnē “Ausma”. Mācoties Bulduru dārzkopības skolā, A. Ruciņa dzīvoja Bulduros, Muižas ielā 20, bet studiju gados – Rīgā, Merķeļa ielā 5–6, Brīvības ielā 44/46–24 un Elizabetes ielā 21–8.

1937. gada 17. jūnijā Rīgā Latvijas ev. lut. baznīcas arhibīskaps Teodors Grīnbergs (1870–1962) salaulāja viņu ar Jāni Voldemāru Ruciņu (08.10.1906.–09.10.1974.). T. Grīnbergs bija Annu Ventspilī 1910. gada 30. oktobrī arī kristījis un 1928. gada 27. maijā iesvētījis. Pirmskara dokumentos A. Ruciņas un viņas vīra uzvārds tika pierakstīts arī kā “Ruciņš–Vējiņš”. Agronoma vietu pēc Latvijas Universitātes beigšanas A. Ruciņa nedabūja un tāpēc pievērsās skolotājas darbam. Jau studiju laikā no 1934. gada februāra līdz 1934. gada maijam viņa strādāja par

* LETONIKA Avotu publikācija sagatavota Valsts pētījumu programmas “Letonika” projekta “Okupācijas režīmi Latvijā un to sekas: politiskie, ekonomiskie, tiesiskie, sociālie un ētiskie aspekti. 1940–1965” ietvaros.

skolotāju Daugavpils apriņķa Aiviekstes pagasta Kūģu pamatskolā un no 1934. gada septembra līdz 1936. gada augustam – Ludzas apriņķa Pasienes pamatskolā. No 1936. gada augusta līdz 1944. gada jūlijam un otrreiz no 1948. gada februāra līdz pat izsūtīšanas dienai 1949. gada 25. martā A. Ruciņa bija Valkas apriņķa Alsviķu pamatskolas skolotāja. Strādājot Pasienes un Alsviķu pamatskolās, A. Ruciņa vadīja vietējos mazpulkus. Protams, pēc kāzām A. Ruciņa veica arī saimniecības darbus savam vīram piederošajās Alsviķu pagasta Lieljāku mājās. Izsūtījumā A. Ruciņa ar vīru atradās Krievijā, Tomskas apgabala Koževņikovas rajonā.

Pēc atbrīvošanas un atgriešanās 1957. gadā Latvijā A. Ruciņa īsu laiku strādāja par dārznieci Rīgas rajona Dreiliņos padomju saimniecībā (sovhozs) “Pļavnieki” un Bauskas rajona Ziedoņos, bet kopš 1958. gada aprīļa – Bauskas rajona Ceraukstē. 1966. gadā viņa aizgāja pensijā. Līdz 1985. gadam A. Ruciņa dzīvoja Bauskas rajona Ceraukstes ciema Līdaku un Aizvēju mājās, bet tad pārcēlās uz Dobeles rajona Vītiņu ciemu, Liepu ielu 7, kur 1997. gada 31. maijā mira. Apbedīta 1997. gada 4. jūnijā Bauskas rajona Plūdoņa kapos blakus vīra un māsas kapa kopiņām.

1989. gada 18. decembrī A. Ruciņa uzrakstīja Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijai iesniegumu, kurā lūdza izsniegt viņai izziņu par nelikumīgu un nepamatotu izsūtīšanu nometinājumā. 1990. gada 14. jūlijā Latvijas Republikas Iekšlietu ministrija A. Ruciņu un viņas vīru J. Ruciņu reabilitēja.

Publicētās atmiņas A. Ruciņa sarakstīja 1989. gada nogalē. Vēstulē, kas datēta 1989. gada 3. decembrī, A. Ruciņa man rakstīja, kā viņai radās ideja dalīties atmiņās par savu izsūtījuma laiku: “[..] Bij tāds aicinājums visiem Staļina repres[iju] upuriem 11.XI[1989] sapulcēties Aucē. Mēs ar Gaidu [Enci] (21.04.1927.–30.12.2003.) arī aizbraucām. [..] Tika nodibināts repres[ēto] klubs LTF-es paspārnē. Viņi vāksot visādas ziņas par izsūtījuma laiku. Vadītāja man piezvanīja, ka būšot pie manis 26.XI[1989] ar magnetofonu. Nu tur nu es neesmu spējīga ko sakarīgu ierunāt. Tā vadītāja gan slimības dēļ neatbrauca. Citu reizi. Bet es sāku rakstīt “romānu” – “Teiksma par Sibīrijas zemi”. Nupat kā pabeidzu. Man tikai bail, ka mans rakstītais būs nepieklājīgi “rožains”, salīdzinot ar to visu, kas jau uzrakstīts.”

Pēc tam A. Ruciņa, ar roku pārrakstot, atmiņas pavairoja vēl dažos eksemplāros un plānoja tās atdot muzejiem Aucē un Rīgā un savai skolai Alsviķos. Manā rīcībā nav pilnīgas informācijas, kas no iecerētā tika paveikts. 1990. gada 5. februārī A. Ruciņa vienu savu atmiņu eksemplāru, kas bija sarakstīts divās rūtiņu burtnīcās, no Auces pa pastu nosūtīja man uz Rīgu. Abas burtnīcas visu laiku glabājās pie manis, bet tagad arī citiem lasītājiem dota iespēja iepazīties ar A. Ruciņas rakstīto par traģēdiju, kas pirms 60 gadiem – 1949. gada 25. martā – izpostīja viņas un tūkstošiem citu Latvijas iedzīvotāju turpmāko dzīvi.

Atmiņas publicēšanai sagatavojis un komentējis
Dzintars Ērglis

Anna Ruciņa

ATMIŅU AINAS PAR 1949.–1957. G. IZSŪTĪJUMĀ PAVADĪTAJIEM GADIEM

IEVADAM

Mūsu saimniecība Alūksnes apr.¹ Alsviķa pag. “Lieljāki” bij 36 ha liela. Tās saimnieks Jānis Ruciņš bij īsts Zemnieks. Viņš bija beidzis Priekuļu lauksaimniecības skolu un vēl Lauksaimniecības tautas augstsk[olu] Rīgā. Saimniekošanai Jānis nodevās ar visu sirdi. Malienas smiltiņā viņam labi auga kvieši un cukurbietes. Bij liels paša stādīts un paša potēts augļu dārzs ar dažādām šķirnēm. Tas gan baigajā ziemā nosala. Māju greznoja gan puķes, gan košuma krūmi. Jānis pats ar savām rokām pļāvā izraka meliorācijas grāvjus. Govslopiem ierīkoja drāšu aplokus. Cūkām bij savs aploks. Starp dažādām lauksaimniecības mašīnām bij arī modernais daudzdarbis.

Jānis uztaisīja nelielu vēja dzinēju, kas ražoja elektrību istabu apgaismošanai, gan vāju un raustīgu, bet gaisā jau slējās “vēja roze”, kas bij paredzēta apgaismošanai, ūdens sūkņēšanai, malšanai un zāģēšanai.

Vācu okupācijas laikā viņš dabūja atļauju savākt un izremontēt kādu sadragātu, grāvī pamestu kāpurķēžu traktoru. Tas bij fantastisks darbs, ko viņš pielika kara apstākļos, to salabojot. Bet degvielas nav. Iztaisīja un piemontēja gāzģeneratoru, ko “baroja” ar smalkiem apses koka klucišiem. Kad nu traktors bij gatavs, tas rūca ne tikai uz savas zemes, bet caurām naktīm, arī kaimiņu zemes aparat.

Padomju varai no jauna nodibinoties, Jāni uzaicināja traktoru atdot, ko viņš arī bez iebildumiem darīja. Bija arī teicis, ka ar mieru kolhozā stāties, ja tas būs vajadzīgs.

Jānis darbojās arī sabiedriskajā laukā – vadīja mazpulku, strādāja par pasniedzēju papildskolā pie Alsviķu pag. 7-gadīgās skolas. Nodarbojās arī ar pretalkohola audzināšanu jauniešos.

Man ir Bulduru dārzkopības skolas un LU Lauksaimniecības fakultātes izglītība. Agronoma darbu nedabūju, bet strādāju par skolotāju Alsviķa 7-g[adīgajā] skolā.² Prezidents K. Ulmanis ieteica, lai katrai skolai būtu savs agronoms. Tā nu es biju savā robā – pārņēmu no Jāņa mazpulka vadīšanu,³ vēlāk padomju laikā vadīju jauno naturālistu pulciņu. Ar Jāņa Grestes⁴ iniciatīvu un palīdzību ierīkoju dabas zinību kabinetu. Rikoju klases vakarus.⁵

1949. g. janvārī skolā ieradās kāds inspektors no Rīgas, atzinīgi novērtēja manu darbu un par to uzrakstīja “Skolotāju Avīzē”.⁶

Trešais cilvēks mūsu saimniecībā bij strādniece Valtere Alma jeb Kārļa māte ar savu dēlenu pamatskolnieku Kārlēnu.

Anna Ruciņa.

Atmiņu ainas par 1949.-1957.g.
izsūtījumā pavadītajiem gadiem.

Jevadam.

Mūsu saimniecība Mūksnes apr.
Alsviņa pag. "Lieljāki" bij 36ha liela.
Tās saimnieks Jānis Ruciņš bij
Tsts Zemnieks. Viņš bija ķēdnieks
Priekules lauksaimniecības skolas un
vēl "Lauksaimniecības Tauts augstsk.
Rīgā". Saimniekošanai Jānis uzcēlās
ar visu sirdi. Malieņas smiltiņos
viņam labi auga kvieši un cukurbietes.
Bij' liels paša stādīt un paša potēt
augļu dārzs ar dažādām šķirnēm.
Tas gan beigajā sīmā nosala.
Māji gresnāja gaupeles gan kūsmiņa
kūmi. Jānis pats ar savām rokām
plavā izraka meliorācijas grāvjus.
Dzīvlopiņu cūkņaja māšu aploks
Cūkām bij' savs aploks. Starp
dažādām lauksaimniecības mašīnām
bij' arī modernais daudzdarbis.
Jānis uztaisēja uelēļu vēja

Vecais saimnieks bij jau miris 1942. g.,⁷ saimniece vēl agrāk.

Kad Kārļa māte taisijās nākt uz "Lieljākiem" par strādnieci, ļaudis viņu brīdināja: – Apdomā, ko tu dari! Vai tu nezini, cik Ruciņkundze ir smalka un iedomīga! Bet Kārļa māte nenobijās un atnāca, un mēs kļuvām labi draugi. Viņa bij taisnīga sieva bez glai-
miem un lišķības un vēl ar labu humora izjūtu. Man viņa bij vīra mātes vietā. Mācīja sieru siet un salināto maizīti cept un pie reizes arī parīkoja: – Aiztec, meit, pēc govīm, tev vieglākas kājas. Krauj, meit, uz augšu, uz augšu, vietas diezgan. Ziemā "mēs" audām. Es sagudroju stripas un rūtis, bet Kārļa māte auda i kleitu vadmalīņu,

Anna Taube un Jānis Ruciņš kāzu dienā 1937. gada
17. jūnijā Rīgā

Anna un Jānis Ruciņi Alsviķu pag. Lieljāku mājas pagalmā 1937. gadā

i pakulu priekšautus gan sev, gan man. Vakaros Kārļa māte adīja, bet es lasīju priekšā. Atmiņā palikuši Virzas “Straumēni”.⁸ Kārļa māte tais drūmajos laikos teica: – *Ka mums neiet tā kā tām “Straumēnu” zosīm Mārtiņos – diezgan mēs esam tos labumus baudījuši. Ēdām, protams, pie kopīga galda.*

Kad pienāca laiks nolīdzināt tās lielās saimniecības līdz 30 ha, tad tos 6 ha norakstījām Kārļa mātei. Viņai bij arī savas 2 aitas.

Apkulakoti nebijām, nekad netikām maksājuši kulaku nodokli.

Jāņa māšas vīram O. Nīmanim bija kuļmašīna. Viņš uz pirmo uzaicinājumu to neatdeva. Tad viņam to konfiscēja un pašu aplika ar kulaka nodokli. Kad nodoklis pieauga nesamaksājams, tad O. Nīmani par “ļauņprātīgu” nodokļa nemaksāšanu ielika uz 1 g[adu] cietumā.⁹

Jo uz mūsu skaistās zemes

Katram augt un dzīvot brīv...

Jau veselu nedēļu māca kaut kādas baigas nojausmas. Sveši cilvēki staigājot pa mājām un oksķerējot. Mūsu mājās gan netika manīti. 24. marta pēcpusdienā skolas direktors paziņoja, ka ciema izp[ild]k[omitej]ā būšot neliela sapulce un vēlams arī skolotājiem piedalīties. Nu, tās precētās – Bībere un Ruciņa varot iet uz mājām, bet jaunajām gan esot jāiet. Aizdomīgi ... Kaut varētu pabrīdināt to un to ... Bet ja nu? ...

25. marta rīts.

Nākam ar Kārļa māti no kūts no slaukšanas. Krēslā pagalmā redzu mašīnu un cilvēkus staigājam. Skaidrs ...

Pie durvīm nostājas zaldāts, visi citi ieejam iekšā. Galvenā persona ir privātās drēbēs. Vēl ir i[zpild]k[omitejas] priekšsēdētājs Laiviņš un mana kolēģe Milda Rūsīte. Laiviņš satraukti atkāro: – *Es nesaprotu, kas te notiek.* Jānim ar Laiviņu, tiešām solidu cilvēku, bij labas attiecības. Svešo redzēju 18. III savā klases vakarā. Tas nu paziņo, ka mums – Jānim, man un manai 78 g[adus] v[ecajai] mammītei – stundas laikā jāsataisās uz tālāku braukšanu. Prasu: – *Par ko mēs tiekam arestēti?*

– *Jūs netiekat arestēti, jūs tiekat tikai pārvietoti un paturat visas pilsoņu tiesības, izņemot tiesības pārvietoties.* Līdz jāņem pārtika ilgākam laikam, siltas drēbes, cirvis, zāģis u.c.

Ahā, es nodomāju, ja jau liks mūs spaidu darbos, gan tad zāģis atradīsies. Jāņem pārtika un apģērbs. Kolēģe Mildiņa citīgi palīdz man pakoties. Mana vecā māmuliņa guļ gultā un kunkst gandrīz pusnemaņā. Noliecos pie viņas, nesaprotu, ko darīt. Viņa iečukst man ausi: – *Mierā, nav tik traki.* Priekšnieks ir cilvēciņš, atstāj māmiņu guļot.¹⁰ Staigāju ārā uz klēti un citur. Zaldāts mierīgi stāv pie durvīm. Varētu kur aizšmakt?... Bet kam tu būsi uz kakla? Nē, jānes pašai savs liktenis.

Sāpīgas atvadas. Jāsēstas līdz ar pekelēm vezumā, kam priekšā mūsu Varis.

Strautiņos pie skolas vezums apstājas. Mums pievienojas Jāņa māsa Verīte (Oskara Nīmaņa sieva) ar meitu Liju.¹¹ Partordze

Struņikova iegājusi klasē pie Lijas un teikusi: – *Meitiņ, nāc, lejā mamma tevi gaida*. Visa klase palikusi, balsī raudot. Saprata.

Tālāk līdz Alsviķim. Tur gaida smagās mašīnas. Mūs arī iesēdina vienā. Tajā mašīnā sēž arī Daukas Elza ar dēlu – manu skolnieku¹² un maziņo meitiņu. Vīrs esot vakar aizbraucis uz dzirnavām un neatgriezies mājās. Ap mašīnu staigā mazās meitiņas krustmāte. Vienā izdevīgā brīdī ar mīļiem vārdiem klusu izceļ meitiņu no mašīnas un pazūd.

Mašīnas dodas ceļā uz Amatas staciju. Lokomotīve vilciena priekšā izpūš 8-veidīgu dūmu mutuli. Zilējam – vai tie būs 8 gadi? ... Mūs salādē sarkanajos vagonos ar lāviņām 2 stāvos, krāsniņu vidū.

Visu laiku man prātā tikai māmuliņa – ko viņas divas ar K[ārļa] māti?...

Stacijās uz sliedēm vienmēr ir vēl kāds ešelons. Pa restoto lodziņu sasaucamies: – *No kurienes jūs?* – *Un jūs?* Ilgs ceļš.

Čeremošņikos¹³ mūs izlādē un novieto kādā lāgerī barakās ar divstāvu lāviņām. Ārste mūs diez pret ko sapotē. Neatminu, cik ilgi tur bijām. Vai tā karantīna?

Un tad mūs ar pekelēm salādēja kuģī, pašā lejā kuģa tilpnē. Jau pilns, bet vēl un vēl, vēl un vēl. Nesaprotu, kā to izturējām un kā cits citam nepazudām.

No kuģa izlaida Tomskas apgabala Koževņikovā – rajona centrā. Tur mums bij pretī “biku” (vērsu) pajūgi. Paunas, bērniņus un vecīšus vezumos, pārējie – kājām pakaļ uz Pičūginas sādžu, k[olho]zs “Komintern”. 36 kilometri.

Tas bij viens no visnabadzīgākajiem kolhoziem. Vietējie stāstīja: “Когда то Пичугино далеко гремело.”¹⁴ Bet tos bagātos kulakus nolikvidēja, un palika vieni “svoloči”, un Pičūgina iegrima dziļā nabadzībā.

Vakarā mūs sabāza kolhoza kantorī (на базе) ap 50 cilvēku. No rīta ieradās k[olho]za pr[iekšsēdētājs], ko visi sauca par Saņku. (Mūsu puiši tikai par Bifeli.) Viņš sāka mūs, rindā nostādītus, skaitīt. Skaitīja, skaitīja un nekādi nevarēja saskaitīt. Tas trakākais, ka viens izgājis laukā. Atnāca grāmatvede Kapka ar 4 kl[ašu] izglīt[ību]. – *Dodiet, es saskaitīšu!* Un – viens, divi – saskaitīja. Ieradās komandants – vec[ākais] l[ei]tn[ants] Skoba. Tas lika mums parakstīties, ka esam te nometināti uz mūžu. Nedrīkstam no sādžas nekur tālāk iziet, un par bēgšanas mēģinājumu draud 20 gadi katorgas. Atņēma mums pases. – *Kā tad tā? Mājās mums pat zirgiem bij pases*. Skoba: – *Priekš kam jums pases? Nevienam kolhozniekam to nav*.

Sāka izvietot pie krieviem. Mēs, viens pulciņš, ieraudzījām sādžas galā lielu (2 istabas) izdegušu māju, un 5 ģimenes salīdām tur. Lai nu cik biezs, bet latvieši kopā. Nosaucām to par “Melno māju”. Kamēr krāmējāmies, ziņkārīgās krievu babas ar bērniem uz rokas drūzmējās pie tukšā loga un par visu brīnījās. – *Kāpēc jums nav maziņo?*

Uzreiz mūs darbā nesūtīja – lai būvējot sev zemnīcas, kur dzīvot, un sagādājot ziemei malku. Jā, turpat apkārt bērzi skaistu skaistie, bet zāģis un cirvis ... nav. Laimīgā kārtā Lūsīšiem bij, un tie mums neliedza. Lūsīši bij ļoti vecs laulāts pāris, kuriem bērni bij kaut ko “noziegušies”.

Reiz ar Verīti gatavojam mežā malku. Nāk Saņka! Tas huligāns ar vienu ieplēsto aci. Asinis sastingst dzīslās. Bet Saņka: – *Dievs palīdz! Nu kad tad sāksiet būvēties? – Mums nedod vērsus, ar ko baļķus atvest. – Prasiet, prasiet! Viņiem jādod.* Un Saņka aiziet. Uh - - -

Visu laiku nomāc domas par māmuli. Kas ar viņu? ... Tad sāk pieņākt vēstules. Viena no viņām, ak, laime, vēsta, ka pēc mūsu aizvešanas “Lieljākos” ieradušās mana un manas māsas draudzene. Abas piedāvā, lai māmiņa izvēloties, pie kuras gribētu dzīvot. Alīsei ir maza meitiņa un sava māja.¹⁵ Māmiņa izvēlas to. Kā milzu slogs novēlās no krūtīm.

Es jau biju no tām retajām laimīgām, kam bija savs vīrs līdz. Uztaisīs zemnīcu, ziemā – ragaviņas. Ķērāties kopā pie zemnīcas rakšanas un celšanas. Un uzcēlām ar! Kādu metru zemē ierakts, kādi 5 baļķu vainagi virsū, un jumts no velēnu “plāksnēm”. Bez griestiem. Viens logs uz dienvidiem uz sētas pusi viena baļķīša augstumā un apmēram vienu metru platumā. Otrs – mazītiņš “lūrlodziņš” uz ielas pusi. Bet kur ņemt logiem rūtis??? Veikalā Sergejevka (6 km) stiklu nav. Vēl gan tikai pavasaris. Kad varēja sarakstīties, uzticējām savu bērdu Kārļa mātei, un viņa, mīlā, labā, atsūtīja pasta pakā 5 stikla gabalus logam un sesto “lūrlodziņam”. Vēlāk viņa un citi draugi sūtīja mums pakas ar pārtiku un drēbēm u.c. vajadzībām. Vajadzīga arī krāsns. Mums iedalītā zemes strīpa piedrazota visādiem lūžņiem. Vesela bagātība! Lasījām dažādas salauztas stīpas, drašu gabalus, beigtas dakšas un lāpstas. No lūžņiem un māliem Jānis uzmūrēja glaunu plītiņu ar māla skursteni. Plīts virsā bij iemūrēta dzelzs plāksne, kas ātri sildīja, un uz tās varēja pat vārīt. Par plīts durtiņām noderēja veca lāpsta, pakārta ķēdes gabalā. Nu varēja vārīt un maizi cept, kaut tik būtu no kā.

Zemnīcai priekšā tika izpīts priekšnamīņš no niedrām un savvaļas kaņepju stiebiem. Arī durtiņas uz āru pītas. Priekšnamā aiz pīta aizkara bij ziemas tualete. Vasaras t[ualete] bij laukā, arī pīta sētiņa apkārt. Krieviem gan tāda luksusa nebij. Viņiem aiz pakša “vijolītes ziedēja”.

Nu ir mūsu pils gatava, jādod tikai cienīgs mājas vārds. Lai tad būtu “Ielāpiņi”. Istabas iekārta: 2 no blukīšiem un žagariem izpītas “tahtas”. Galds – resns blukis, kam virsū uzsists kaut kas dēlim līdzīgs. Vēl plauktiņi pie sienām. Pastkastītes tika pakārtas pie jumta spārēm.

To zemes strēmeli mums iemērija upes krastā no ielas līdz pat upei lejā. Augšā bij bieza, līdz pat 2 m bieza brūna kūdras kārta, bet drīz vien sākās skaista melnzeme. Nesaprotu – kā tā kūdra kalna galā izveidojusies?! Pajautāju krieviem. – *Tie jau, mīlā, ir mēsli. Mēsli. Te kādreiz bij staika (kaut kas līdzīgs kūtij). Mēsli krājas lopiem zem kājām*

un tiek noblietēti. Virca notek pa krauju zemē. Kad govīm ragi sāk jumtā durties, tad staiku noplēš un uzbūvē tai vietā jaunu. Saprati, mīlā?

Tās staikas nebūvēja no baļķiem, bet no salmu sablīvējumiem starp kārtīm. Velēnu jumts virsū un k[olho]za kūtij “siltie” vārti priekšā. Tā mūsu puīšu asprātība – “siltie” vārti – atceļami, aizceļami reti kāršu v[ārti].

Nu vēl bēda – ielas pusē būtu sēta jātaisa, bet jāsāk jau darbā iet. Kāpēc gan sēta tik steidzīgi vajadzīga? Lūk, krievu sieva, no rīta savu gotiņu izslaukusi, palaiž uz ielas, lai iet. Un gotiņa aiziet pati ganības meklēt. Kad pienāk slaucamais laiks, pati pārnāk mājās. Sākumā to negribēju ticēt. Vēlāk gan algoja kopīgu ganu. Kad jau latviešiem arī bij govīs, gans dusmojās, ka tās grūti valdāmas, bez laika skrien mājās...

Mums bij tā laime, ka mūsu “bērns” – Lija vēl nebij darba vecumā. Viņa sargāja sakņu dārzu, ravēja to, kad vakarā vēlu nācām no darba, mājās bij kaut kāda zupa izvārīta. Gadījās izdevība nopirkt kazu. “Nopirku” to par vilnas segu un zīda kleitu. Nu mums bij pašiem savs piena lops Musjka priekšnamīnā, un “bērns” to vakarā bij jau izslaucis, kad pārnācām no darba. Pēc kāda laiciņa pamanījām, ka esam sākuši daudz mazāk kartupeļu ēst. Cik svētīgs kaziņas piens!

No krieviem pirkām un par drēbēm iemainījām kartupeļus un arī miltus. Mūsu sievām satiekoties, viena no iemīļotākajām sarunām bij par to, kā maizē vairāk kartupeļu iecept. Pavasarī apkārtne brikšņos uz zemes bij daudz putnu ligzdu ar olām. Tās “medījām” pavalgam. Zupām derēja dažādu jaunu zāļu asni. Mēs ar Verīti sākām gudrot, ka vajadzētu iegādāties pārīti vistu. Krievi ziemā vistas turēja zem krāsns. Mēs varētu “tahtas” galā kaktiņā. Bet Jānis – nē, nē, neparko! Vista istabā! Jāni katru ziemu aizsūtīja tālu meža darbos. Uz pavasara pusi, kad Jānis vēl bij mežā, mēs tomēr nopirkām vistu pārīti un ierīkojām būri kaktā. Atgriežas Jānis. Priecīgi tērzējam. Te uzreiz vista izbāž galvu un iekladzinās. Jānis uzlec kājās – vista istabā!!! Bet vairāk ar neko.

Tā kā es labi pratu krievu valodu, komandants mani tūliņ iecēla par desmitnieci. Man bij jāzin par katru Pičūginas latvieti, kur viņš kuru brīdi atrodas un – galvenais – vai netaisās bēgt. Kad komandants ieradās sādžā, parasti no rīta pirms darbā izešanas, pirmais, kurš viņu pamanīja, tūliņ atskrēja pie manis. – *Anna, komandants sādžā!* Es tūliņ apskrēju visus, vai nav kāds kādā norīkojumā vai dežūrā, un noziņoju: – *Visi ir.* Komandants: – *Vai netaisās kāds bēgt? – Nē, netaisās.*

Reiz mums no k[olho]za izsniedza “graudus” – saslaucas ar zemi un pusi žurku mēslu klāt. Kad ieradās komandants, es viņam parādīju paraugu, kādu maizi, lūk, mums dod. Bet viņš atbildēja: – *To var izsijāt, nomazgāt un lietot.* Tā.

Jānis Ruciņš (pirmajā rindā
pirmais no labās) meža dar-
bos Tomskas apgabala

No kreisās: Jānis Ruciņš,
Anna Ruciņa, Lija Nīmane
un Vera Nīmane Tomskas
apgabala Koževņikovas ra-
jona Pičuginā. 1953. gads

Citā reizē gadījās, ka veikalā bij rupjmaizes “ķieģeliši”. Tagad komandants smīnēdams rāda man šķēli. – *Ruciņš, kā, pēc jūsu domām, vai šito var ēst? – Tā ir laba maizīte. – Jā, es pats arī to ēdu.*

Sormuļu māte bij izsūtīta ar pieciem bērniem.¹⁶ Kā tos izbarot? Viņa tūlīt iestājās cūku fermā par kopēju. Varēs atnest kādu kartupeli, kādu vājpiena lāsi. Vienu savu meitiņu viņa atdeva “bagātājā” Borzunovkas sādžā (2 km) par bērnaukli. Būs meitene paēdusi un vēl ģimenei ko nopelnīs. Es nesaku nekā. Pēc kāda laika tas tomēr nācis komandantam zināms. Viņš mani izsauc. – *Ruciņš, Sormuļis strādā Borzunovkā? – Jā. – Un jūs man to neziņojāt! – Kā, man taču tikai par ļaudīm jāzina, bet tas taču ir bērns. – Uz priekšu ziniet, ka bērns līdz ar piedzimšanu ir arī cilvēks! – Turpmāk zināšu.*

Citu reizi viņš man liek aģitēt savējos, lai gādā govīs. – *Par ko tad mēs to govi lai nopērkam?! Atkal citu reizi: – Ruciņš, ejiet un sakiet savējiem, lai viņi sūta bērnus k[olho]za darbā. Nopelnīs maizi un naudu. (Mums tas bērns ir daudz vērtīgāks mājās nekā tai nabaga k[olho]zā.) – Es domāju, ka tā ir kapitālisma priekšrocība izmantot bērnu darba spēku... – Ruciņš! Izbeidziet reiz to savu dialektiku, vai es jūs izolēšu!*

Vēlāk Jānim smiedamās stāstu, ka komandants mani izolēšot. Es taču esmu jau izolēta. Bet Jānis: – *Tu nemaz nezini, ko ar tevi izdarīs, tevi izolēs tā, ka tu gaismas neredzēsi. Varbūt ar ...*

Pienāca vēlēšanas. Tās būs Kuģinovkas skolā. Tie mums svētki – satiksimies ar turienes latviešiem! Eju reģistrēties, bet mana vārda nav sarakstā. Skolotājas kā apsvilušas sāka skraidīt. – *Bet viņai taču ir tiesības balsot!* Es sevī tik smīnēju. Beidzot nokārtoja, un es nobalsoju.

Pirmajā vasarā strādāju lauku brigādē. Pļāvu sienu, plūcu linus, sēju kūlišus utt. To analfabētu Saņku nomainīja cits pr[iekšsēdē]tājs Jemeljanovs. Krievi teica: – *Viņš ir baigi (uuōko) izglītots – 10 klases! Nu ies kolhozs uz augšu. Nekā, jaunais pr[iekšsēdē]tājs izrādījās plencis un briesmīgs meitu ģēģeris. Mums bij pat kolektīvi jāsargā mūsu glītākās meitenes. Viņš dabūja iesauku Blotnoj.*

Toruden agri uzbira pirmais sniedzīņš. Pārslušām rokām sējām kūlišos kviešus. Brauc Blotnojs. K[olho]zā bij tikai viens zirgs. Tas pr[iekšsēdē]tāja, arī brigadiera vajadzībām. Ratos sēdēdams, viņš pamāj mums ar roku. Pieejam viss pulciņš pie kunga. – *Kāpēc jūs tik riebīgi (отвратительно) strādājat?*

Ilgi šitais kundziņš nenoturējās. Tad atnāca Jermolovičs – baltkrievs, vīrs jau gados. Tas nu bij īsts saimnieks, k[olho]zu tiešām pacēla. Katru sīkumu redzēja. K[olho]zā lietoja tādus garus ratus – priekšējie riteņi no pakalējiem bij apmēram 2,5–3 m atstatu. Ratu virsa bij trīs kārtis, vidējā mazliet zemāk. Mūsu puīši tos iesauca par “Pētera ratiem”. Sēdēt tajos bij neērti. Tā nu reiz brauc viens k[olho]znieks ar “P[ētera] ratiem”, palicis zem dibena linu kūli (linus

tur sēja resnos kūļos). Gadās ceļā Jermolovičs. Izrauj puisim linu kūli laukā. – *Tie taču ir lini! Saproties – lini!* Jā, saimniekoja Jermolovičs labi, bet grūti bij klausīties, kā viņš mocījās ar gada atskaites lasīšanu pilnsapulcē. Pusanalfabēts.

Kādu reizi man piedāvā grāmatvedes darbu tās Kapkas vietā. – *Nē, nē, nē, nevaru!* – *Nu lasīt tu taču proti?* – *Protu.* – *Un rakstīt arī?* – *Protu.* – *Nu, un rēķināt arī?* – *Ne vismazākās jēgas!* Kapka: – *Mēs tev parādīsim.* – *Tikpat nekā nesapratīšu.* Tiku no tā bīstamā amata vaļā. Andersona Rūdis¹⁷ tomēr to uzņēmās.

Turpinājums sekos

KOMENTĀRI

¹ Līdz 1946. gadam Alsviķu pagasts ietilpa Valkas apriņķī. 1946. gada 19. aprīlī Valkas apriņķi sadalīja divos apriņķos: blakus Valkas apriņķim izveidoja arī Alūksnes apriņķi. Alsviķu pagastu iekļāva jaunizveidotajā Alūksnes apriņķī. – Okupētās Latvijas administratīvi teritoriālais iedalījums: Vēsturiskās uzziņas un pārvaldes iestāžu arhīvu fondu rādītājs (1940–1941, 1944–1990). Zinātniska arhīvu rokasgrāmata. – Rīga, 1997. – 14., 293. lpp.

A. Ruciņa bieži raksta Alsviķu pagasta senāko nosaukumu – Alsviķa pagasts.

² Vēstulē, kas datēta 1992. gada 10. novembrī, A. Ruciņa man izklāstīja, kā viņa, būdama pilsētas meitene, iemilēja zemnieka darbu un nonāca laukos: “[...] Esmu uzaugusi tikai pilsētās. 1915. g. rudenī, evakuējoties uz Krieviju, kādu laiku uzturējāties Tērbatā. Mamma reiz paņēma mani līdz pie kādas sievietes, kam bija krāšņs dārzs. Vēl tagad redzu skaitās dālijas un jūtu viņu rudenīgo smaržu (Tagad vairs nesmaržo.) Tā bij pirmā saskare ar dārzu. Kad bijām atgriezušies Ventspilī 20-tajos gados, reizēm ciemojos [Ventspils aprinča Dundagas pagasta Dūmeles ciema. – Dz. Ē.] “Ragavās” pie Reiņa un Līnas [Reinholda Augusta (12.10.1878.–05.10.1947.) un Līnas, dzim. Lēmanes (27.05.1887.–27.05.1945.). – Dz. Ē.] Ērgļiem. Brīnišķīgie meži! Tur atkal man sirds piesējās zemei. Ventspilī pie vidusskolas mums bij mazs zemes gabaliņš. Te atkal mēs ar mammu bijām tās galvenās gājējās pilsētai cauri un kopējas. Pamazām man nobrieda doma, ka kļūšu par dārznieci, tikai nevienam to nestāstīju. Katrā ziņā gribēju studēt, bet tādas dārkop[ības] fakultātes nebija. Izdomāju, ka studēšu lauks[aimniecī]bu. Kad man jautāja, ko mācīšos, teicu – nezinu. Pašās beigās atzinos tēvam, ka studēšu lauksaimn[iecī]bu. Tēvs nenoliedza, bet piedāvāja, vai negribot pirms tam pamācīties Bulduru dārk[opības] skolā. (Varbūt skuķim tas niķis pāries.) Ar lielāko prieku! Dārk[opības] skolu beidzu 1 gadā, par pirmo kursu noliku eksām[enus]. Tad iestājos LU Lauks[aimniecības] fak[ultātē]. To beidzot, tikai būvniecībā un lauks[aimniecības] mašīnās bij atzīme labi, visas pārējās – ļoti sekmīgi. Beidzu 3,5 gados.

Sākām ar draudzeni Almu [P]lavnieci, Zemnieci ar lielo burtu, meklēt agronoma darbu. Nedabūjām. Ziemsvētkos Alma paņēma mani līdz ciemos

uz Pasieni, kur viņas tēvocis Plaudis strādāja par skolas pārzini. Viņš piedāvāja Almai nākt par skolotāju. – Nē, nē, viņa neiešot savu jaunību te krievoš, poļos aprakt. Tad Plaudis viņai jautāja, vai Anniņa nebūtu ar mieru. Ai! Tas bij tas skaistākais, ko varēju iedomāties. Bija 1933. g. Ziemsvētki. Nu tad ar nākošo māc[ību] gadu. [19]34. g. pavasara pusgadu nostrādāju Ķūgu 4 kl. skolā. Tas bij Daugavpils apr. dažus km no Gostiņu miesta. Skoliņa bij privātā mājā, vienā telpā 2 klases. Ar abām reizēm bij jāstrādā. Bijām 2 skolot[ājas], pārzine un es. Dzīvošana blakus istabā. Nākamā rudenī 1934. g. pārcēlos uz Pasieni. Skola bij vecā muižas ēkā. Bij 10 skolotāju. Liela zāle, kurā rādīja kino un bij priekšlasījumi. Pašdarbības teātri. Mācīju g.k. dabas zinības, arī latv[iešu] un vācu val[odu]. Nodibināju 407. Pasienes mazpulku “Atvasīte”. Vasarās ar velosipēdu braukāju pie mazpulcēniem un pārraudzīju viņu darbu. Biju laimīga. [..]

Tā bij liela laime, ka nedabūju agronoma darbu. Es būtu galīgi izgāzusies. Toreiz nesapratu, ka nepietiek ar labu diplomu. Ar zemi vajag saaugt un to pazīt. To man mācīja mans Jānītis. Bijām iepazinušies jau 1931. g. vasarā Gunāra [Gunārs Gabrāns (13.01.1931.–04.06.2007.) bija A. Ruciņas krustdēls un arī māsiņas Annas Gabrānes, dzim. Prūse (16.06.1888.–24.03.1979.), dēls. – *Dz. Ē.*] kristībās. Pasiēnē nostrādāju 2 laimīgus gadus. 1936. g. pārgāju uz Strautiņu skolu (Alūksnes) toreiz Valkas apriņķī. Bijām saderinājušies ar Jāni Ruciņu un 1937. g. 17. VI apprecējāmies. Strautiņu skolā mani ņēma ar noteik[umu], ka mācīšu angļu valodu. Biju to mācījusies kā neoblig[āto] priekšmetu jau ģimnāzijā, pēc tam studiju laikā tāpat prieka pēc apmeklēju īslaicīgus kursus. Ar to nepietika, vajadzēja diploma. Tūlī pēc kāzām aizbraucu uz Rīgu uz kursiem. Strautiņos jau Jānis bij nodibinājis 71. Alsviķa mazpulku (Alsviķa pag.). Tagad tā vadišanu pārņēmu es. Audzināšanā dabūju vecāko – 6. klasi. Sapratos ar skolniekiem labi. Nākošā gadā bij jāaudzina 1. klasīte. Tad gan nobijos – ko es ar tiem mazulišiem iesākšu!? Bet viņi bij tik mīļi, gāja labi. Kad [19]41. g. ienāca vācieši, tad skolā bij jāmacā vācu valoda. To es zināju daudz labāk par angļu val[odu] – jau no bērnības, tomēr bij jāietursos un jādabū “papīrs”. Kursi bija Balvos. Braukāju turp ar savu “mašīnu” – velosipēdu. Ai, Latgale, zilo ezeru zeme! Pienāca 1944. g. Vācieši sāka atkāpties un dzina arī zemniekus no mājām laukā. Augustā devāmies bēgļu gaitās. Vecais samn[ieks] un saimniece [Jāņa Ruciņa tēvs un māte. – *Dz. Ē.*] bij jau miruši. Ceļā devāmies Jānis, es un Kārļa māte – strādniece. Mantas 2 zirga vezumos. Līdz skrēja kumelīte Vaira. Dzinām govīs un cūkas. Oktobrī pie Raiskuma krievu armija atgriezās mūs atpakaļ. Uz mūsu zemes bij vismaz 5 bumbu bedres. Māja tomēr bij vesela. Skolā mani vairs nepieņēma – esot nokavējusi. Nu ta liela bēda! Strādāšu mājās! Strādāju arī, bet sāku jau ilgoties pēc skolas. [19]47. g. beigās saņēmām aicinājumu strādāt skolā.” – No Dzintara Ērģļa personiskā arhīva.

³ Latvijas Lauksaimniecības kameras mazpulku un jaunatnes audzināšanas nodaļas vadītājs Kārlis Bruno Ķirsis (1906–?) apstiprināja Annu Ruciņu par 71. Alsviķu mazpulka vadītāju 1939. gada 26. aprīlī. – No Dzintara Ērģļa personiskā arhīva.

⁴ Jānis Greste (1876–1951) – pedagogs un ģeologs. 1903. gadā beidzis Pēterburgas skolotāju institūtu. No 1904. līdz 1934. gadam strādāja par skolotāju Valmierā, Rīgā, Pēterburgā, Jēkabpilī un Jelgavā. Finanšu ministrijas Lat-

vijas Zemes bagātību pētīšanas institūta konsultants (1936–1940). Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas Ģeoloģijas un ģeogrāfijas institūta zinātniskais līdzstrādnieks (1946–1951). Izveidoja Latvijas Skolotāju savienības Pedagoģisko muzeju un Latvijas Derīgo izrakteņu muzeju. Daudzu rakstu autors par pedagoģijas un dabaszinātnes jautājumiem. Grāmatas “Latvijas derīgie izrakteņi” autors (1937). J. Greste bija mācījies Alsviķu pagastskolā.

Vēstulē, kas datēta 1992. gada 10. novembrī, A. Ruciņa man pastāstīja par sadarbību ar J. Gresti: “[...] J. Greste bij dāvinājis savai skolai muzeju. Par muzeja pārzini iecēla jaunu meiteni, pionieru vadītāju Pugaču. Vispirms vajadzēja iet pie Grestes kursos. Greste nebija ar viņu mierā un padzina. Tad aizsūtīja mani uz Rīgu pie viņa mācībā. Mēs sapratāmies labi. Mācījies pazīt visdažādākos akmeņus (“Akmens Greste”) un to lietderību. Klausījies Grestes publikos priekšlasījumus. Viņam bij liels krājums anekdošu.” – No Dzintara Ērgļa personiskā arhīva.

- ⁵ Pozitīvas atsauksmes par A. Ruciņu lasāmas arī 1948. gada 5. jūnija izrakstā no Alsviķu pagasta Strautiņu septiņgadīgās pamatskolas skolotāju raksturojumu grāmatas par 1947./1948. mācību gadu:

“Anna Ruciņa – dabas zinību skolotāja ar pabeigtu augstskolas izglītību. Strādā Alsviķa pag. Strautiņu septiņgadīgā pamatskolā no 1948. gada 1. februāra. Māca dabas zinības, vada skolēnu jauno naturalistu pašdarbības pulciņu un veido skolas dabas zinību kabinetu.

Savā neilgajā – 4 mēnešu skolas darbā Ruciņa ir sevi parādījusi no darba cilvēka nopietnākās puses. Ar aizraušanos iekļaujas viņai uzticētā skolas darbā un pienākumos. Sevišķi spilgti izceļas ar sava darba atbildības sajūtu, izturēti vedot katru iesākto darbu līdz galam. Stundās lietpratīgi izmanto visus pieejamos mācību uzskates līdzekļus, teorētiskos atzinumus pielieto praksē.

Patī, būdama dabas noslēpumu risinātāja, savā ikdienas dzīvē un darbā ar sevišķu cieņu, atsaucoties uz lielajiem Padomju Savienības dabas pētniekiem, skolēnos veido un nostiprina materiālistisko pasaules uzskatu.

Labprāt piedalās skolas, kā arī ārpus skolas sabiedriskajā darbā. Dzīvi risina komunistiskās audzināšanas problēmas.” – No Dzintara Ērgļa personiskā arhīva.

- ⁶ Inspektors J. Gatis, aplūkojot Alsviķu pagasta Strautiņu septiņgadīgās skolas klases audzinātāju darbu, visu rakstu, izņemot pirmās divas rindkopas, veltīja A. Ruciņai:

„[...] Labākos panākumus guvusi III klases audzinātāja A. Ruciņa.

Vienmēr nopietni gatavojoties ikvienai mācību stundai, skolotāja darbu izplānoja tā, lai visi skolēni stundās uzmanīgi un ar interesi strādātu. Panākums – teicami uzlabojās un nostiprinājās darba disciplīna.

Taču skolēniem trūka vēl kopības izjūtas. Bieži cits citam nodarīja pāri. Sīkumaina sūdzēšanās, rupjība savstarpējās sarunās – bija masveidīga parādība. Audzinātāja sāka ciņu pret šiem trūkumiem, ciņu par kolektīva izveidošanu. Sūdzības sāka iztīrīt klases sapulcēs. To noskaidrošanā piedalījās arī paši audzēkņi. Pamazām samazinājās pāri darījumi. Audzēkņi sāka izprast, ka labi uzvesties ir visas klases gods, sāka just sevi par klases kolektīva locekļiem.

Mācību darbu ļoti traucēja biežie nosebojumi rītos. To novēršana prasīja neatlaidīgas pūles. Nosebotājus klases sapulcē parādīja kā pārējo skolēnu

darba traucētājus. Biedri tos asi kritizēja. Rezultātā arī nosebojumi samazinājās.

Gadījās, ka viens skolēns saslima un tika ievietots slimnīcā. Audzinātāja ierosināja skolēnus sarakstīties ar slimo biedru. Šī sarakstīšanās stiprināja biedriskuma apziņu.

Biedre Ruciņa daudz vērības veltīja audzēkņa rakstura izpētīšanai. Analizējot sava darba rezultātus, pirmā ceturkšņa beigās audzinātāja konstatēja, ka izdevies skolēnos radīt atbildības un kopības izjūtu, pa daļai arī pacelt darba disciplīnu. Taču sekmes vēl nebija apmierinošas. Tāpēc II ceturkšņa audzināšanas darba plānā b. Ruciņa nosprauda šādus mērķus:

1. Pacelt sekmes mācībās.
2. Veicināt satiecību un sadraudzību.
3. Samazināt trokšņošanu.
4. Pilnīgi izskaust rupju izturēšanos.

Šos jautājumus apsprieda klases sapulcē.

Audzinātāja meklēja pasākumus, kā izraisīt audzēkņu aktivitāti disciplīnas un sekmju celšanā. Atzīmes sekmju žurnālā, ieraksti skolēnu uzdevumu burtnīcās par kārtību un uzvedību nedeva gribētos rezultātus. Skolotāja iekārtoja atsevišķas burtnīcas piezīmēm par nesagatavotiem uzdevumiem, kārtības pārkāpumiem, labiem darbiem un nedarbiem. Katru dienu krājās piezīmes. Klases sapulces apsprieda atzīmētos notikumus, kā arī iepriekšējo lēmumu izpildi. Tā vēl vairāk nostiprinājās kolektīva pašapziņa. Skolēni sāka cīnīties par sekmju uzlabošanu.

Darbs sekmējās. Pusgadu nobeidzot, no 25 skolēniem tikai diviem vēl bija nepietiekamas atzīmes, bet astoņiem – visos priekšmetos tikai labas un teicamas. Sekmībā III klase izvirzījās pirmajā vietā, pārējās klasēs ir 10–20 % nesekmīgu skolēnu.

Audzināšanā b. Ruciņa plaši izmanto arī skolēnu lasītās grāmatas, rakstus žurnālos un avīzēs, redzētās lugas un kino filmas.

Teicami panākumi gūti arī antireliģiskajā audzināšanā. 25. decembrī klasē bija ieradušies visi skolēni. Dažiem, kuri dzīvo internātā, vecāki atbrauca pakaļ. Un tomēr skolēni nebrauca mājās, bet palika skolā.

Audzinātāja Ruciņa ieguvusi autoritāti – drošāko atslēgu turpmākiem panākumiem.” – *Gatis J. Organizēta darba rezultāti.* – Skolotāju Avīze. – 1949. – 2. febr. – Nr. 5. – 5. lpp.

- ⁷ Īstenībā Jāņa Ruciņa tēvs Aleksis Ruciņš (1876–1943) bija miris 1943. gadā. J. Ruciņa māte Elīna Ruciņa, dzim. Rudzīte, bija mirusi 1937. gadā. – Latvijas Valsts arhīvs (turpmāk – LVA), 1894. f., 1. apr., 3109. l., 41. lp.; 4947. l., 3., 11. lp.
- ⁸ Edvarta Virzas (1883–1940) poēma “Straumēni”, kurā slavināts patriarhālais latviešu zemnieka dzīvesveids, nāca klajā 1933. gadā.
- ⁹ Oskaram Nīmanim (28.04.1901.–?) Alūksnes tautas tiesa 1948. gadā piesprieda brīvības atņemšanu uz vienu gadu. – LVA, 1894. f., 1. apr., 3109. l., 1.a, 6., 8., 12., 28. lp.
- ¹⁰ Par A. Ruciņas mātes Emilijas Taubes neizvešanu Latvijas PSR Valsts drošības ministrijas Alūksnes apriņķa daļas priekšnieks vecākais leitnants Galkins 1949. gada 31. martā rakstiski ziņoja Latvijas PSR valsts drošības ministram ģenerālmajoram Alfonam Novikam (1908–1996):

“Рапорт.

Во время проведения операции по изъятию семьи кулака Руциньш Яниса Алексеевича не изъята мать его жены Таубе Эмилия Петровна, 1871 года рождения, как не могущая самостоятельно передвигаться ввиду престарелости”.

(“Raports.

Veicot kulaka Ruciņa Jāņa Alekša d. ģimenes izsūtīšanas operāciju, netika izsūtīta viņa sievas māte Taube Emilija Pētera m., dzimusi 1871. gadā, kā vecuma dēļ nespējīga patstāvīgi pārvietoties.”)

(Tulkojums no krievu valodas.) – LVA, 1894. f., 1. apr., 4947. l., 8. lp.

- ¹¹ Vera Nīmane (20.03.1909.–12.03.1987.) bija Annas Ruciņas vīra Jāņa Ruciņa māsa. Viņa ar savu meitu Liju Nīmani (27.06.1934.–06.04.1996.) 1949. gada 25. martā tika izsūtīta no Alsviķu pagasta Jaunpuntužu mājām. Abas tika atbrīvotas 1956. gada 22. maijā. – Aizvestie. 1949. gada 25. marts. – Rīga, 2007. – I daļa. – 262. lpp.; LVA, 1894. f., 1. apr., 3109. l., 73. lp.
- ¹² Elza Dauka (1908) un viņas dēls Laimonis Dauka (1935) 1949. gada 25. martā tika izsūtīti no Alūksnes apriņķa Alsviķu pagasta Jaungabrānu mājām uz Tomskas apgabala Koževņikovas rajonu. Abi tika atbrīvoti 1955. gada 15. novembrī. – Aizvestie. 1949. gada 25. marts. – Rīga, 2007. – I daļa. – 263. lpp.; LVA, 1894. f., 1. apr., 4942. l., 77.–79. lp.
- ¹³ Ešelons nr. 97322, kurā bija 1318 cilvēku, no Amatas stacijas izbrauca 1949. gada 27. martā plkst. 2 un sasniedza galastaciju Tomskas apgabala Čeremoņikos 1949. gada 8. aprīlī. – Aizvestie. 1949. gada 25. marts. – Rīga, 2007. – II daļa. – 1. karte [starp 208. un 209. lpp.].
- ¹⁴ Когда то Пичугино далеко гремело. – Kādreiz Pičugina tālu skanēja (krievu val.).
- ¹⁵ Vēstuli Ruciņiem, kurā tika paziņots par Annas Ruciņas mātes Emīlijas Taubes tālāko likteni pēc 1949. gada 25. marta, Alma Valtere Lieljākos uzrakstīja 1949. gada 19. jūnijā. – No Dzintara Ērgļa personiskā arhīva.
Alise Valērija Bula, dzim. Zvaigznīte (19.09.1911.–11.03.1993.), bija Annas Ruciņas māsas Olgas Taubes draudzene. A. Bulai bija meita Vita Irena Bula (1940–1969), un 1949. gadā viņas dzīvoja Madonā.
- ¹⁶ Marta Sarmule (1907–1988) ar pieciem bērniem – Alisi Sarmuli (1934), Ilgu Sarmuli (1935), Valiju Sarmuli (1936), Guntaru Sarmuli (1938) un Nikolaju Sarmuli (1943) 1949. gada 25. martā tika izsūtīta no Alūksnes apriņķa Veclaicenes pagasta Upesleju mājām uz Tomskas apgabala Koževņikovas rajonu. Visi seši tika atbrīvoti 1956. gada 24. decembrī. – Aizvestie. 1949. gada 25. marts. – Rīga, 2007. – I daļa. – 294. lpp.; LVA, 1894. f., 1. apr., 3087. l., 54.–59. lp.
- ¹⁷ Fridrihs Andersons (27.11.1902.–?) 1949. gada 25. martā tika izsūtīts no Cēsu apriņķa Veclaicenes pagasta Zeņģu mājām uz Tomskas apgabala Koževņikovas rajonu. Atbrīvots 1956. gada 24. maijā. – Aizvestie. 1949. gada 25. marts. – Rīga, 2007. – I daļa. – 294. lpp.; LVA, 1894. f., 1. apr., 4579. l., 18., 19. lp. Iespējams, ka, aprakstot šo epizodi, A. Ruciņa kļūdījusies ar Fridriha Andersona vārdu, nosaucot viņu par Rūdi.